

בהר

עס איז פאַראַן אַ קיום המצוה אין אַן אופן פון „לכתחילה“, און ס'איז פאַראַן אַ קיום המצוה (בלוויז) אין אַן אופן פון בדיעבד.

וכמבואר באחרונים¹, אַז אַט דער חילוק (פון לכתחילה און בדיעבד) איז פאַראַן אפילו ביי עניני דאורייתא. און נאָכמער: ניט נאָר בנוגע צו אַזעלכע פרטים פון דער מצוה וואָס זיינען בלויז אַ תנאי צדדי — וואָס דעמאָלט קען מען פאַרשטיין אַז אפילו ווען עס פעלט אַט דער תנאי, האָט מען מקיים געווען די מצוה (עכ"פּ בדיעבד) — נאָר עס זיי-נען פאַראַן פאַלן, וואָס דער פרט איז אין גוף ענין המצוה, און אעפ"כ איז דאָס ניט אַ תנאי לעיכובא, און מ'איז מקיים די מצוה (בדיעבד) אויך אַן דעם פרט. און ווי מען ברענגט דערויף כו"כ דוגמאות, ואבוא דכולהו — דעם כלל² (ביי עניני קדשים): שנה הכתוב עליו לעכב.

ג. לויט דעם כלל, וועלן אויך פאַר-ענטפערט ווערן כו"כ ענינים תמוהים (וואָס אייניקע פון זיי וועלן דאָ ווייטער געבראַכט און נתבאר ווערן).

ולדוגמא (פון אַן ענין שבימים אלו): ביי ספירת העומר זאָגט דער פסוק³ „וספרתם לכם ממחרת השבת“, וואָס מיינט בפשטות יום השבת [און ווי די צדוקים (בייתוסין) זאָגן, אַז „עצרת אחר השבת“⁴], אַז מען הויבט אַן ציילן ספירה

א. אויפן פסוק „ושבתה הארץ שבת לה“ — אַז בשנה השביעית דאַרף די „ערד“ רוען און מען טאָר ניט טאָן קיין מלאכת השדה והכרם כו"כ — ברענגט דער זהר⁵ דעם פסוק „כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד (ובשביעית יצא לחפשי חנם)“, און זאָגט „דכל בר ישראל . . . אית לי נייחא בשמיטה . . . בההוא נייחא דארעא אצטריכו עבדי נייחא (אין דעם „רוען“ פון דער ערד, דאַרפן אויך די קנעכט רוען) ובג"כ ובשביעית כו"כ“.

בפשטות זעט אויס, אַז דער זהר לערנט דעם פשט אין „ובשביעית יצא לחפשי חנם“, אַז דאָס מיינט (ניט דעם זיבעטן יאָר פון ווען ער איז געוואָרן אַן עבד, נאָר) „שנת השמיטה“.

איז באַוואוסט די תמ"ז: עס איז אַ הלכה רוחת בכמה מקומות בחז"ל, אַז אַן עבד גייט אַרויס לחפשי (ניט בשנת השמיטה, נאָר) ב„שביעית למכירה“⁶; טאָ ווי זאָגט דער זהר „בההוא נייחא דארעא איצטריכו עבדי נייחא“?

און ס'איז ניט מסתבר צו זאָגן, אַז דער זהר איז מחולק מיט די אַלע מאמרי חז"ל (בנגלה דתורה).

ב. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם וואָס מען געפינט בנוגע צו מצות, אַז

- (1) פרשתו כה, ב.
- (2) שם, ד.
- (3) פרשתו קח, א.
- (4) משפטים כא, ב.

(5) ראה בספרים שצויינט בניצוצי זהר שם. תו"ש למשפטים שם ס"ק ע. וראה מקדש מלך ורמ"ז לזהר שם.

(6) מכילתא משפטים שם. ירושלמי קידושין פ"א ה"ב. ועוד (ראה הנסמן בתו"ש שם ס"ק נז).

(7) לקח טוב (להר"י ענגל) כלל ה' בארוכה.

(8) יומא נא, ב.

(9) אמור כג, טו.

(10) ראה מנחות סה, א. פרש"י — תגיגה יז, א (במשנה): ר"ה כב, ב.

ראי' ושלמי חגיגה), ומשחרב ביהמ"ק האט מען דעם יו"ט מן התורה, אבער אן די קרבנות [ועד"ז בזמן שביהמ"ק הי' קיים — איז מי שאין לו קרקע — פטור פון עלי' לרגלי¹¹ (ובמילא אויך — פון די קרבנות יחיד הנ"ל), אע"פ וואס ער האט דעם יו"ט מן התורה].

וכמובן, זיינען די קרבנות היו"ט [ועד"ז — דער ענין פון עלי' לרגל] ניט א זייטיקער ענין אין יו"ט, ויתרה מזה י"ל: די קרבנות זיינען ניט א מסובב פון יו"ט נאר זיי זיינען א חלק (עכ"פ — א הוספה) אין שלימות¹² בענין היו"ט גופא. אעפ"כ, ווען ס'איז א מצב אז מען קען (ע"פ תורה) די קרבנות ניט ברענגען, איז דא יו"ט וקדושת יו"ט וכו' מן התורה.

נאכמער געפינט מען — אז עס זיינען פאראן מצות וואס זיינען מלכתחית לה געגעבן געווארן אין אן אופן, אז עס איז פאראן אין דער מצוה צוויי זמנים: אין איין זמן איז זי פאראן בשלימותה, בכל הפרטים, און אין א צווייטן זמן האט זי ניט די שלימות. ולדוגמא — יו"ט וחול המועד שלו. חוה"מ איז א טייל פון יו"ט, ער איז בכלל פון מועדים לשמחה און מצד זה מחוייב בשמחה מן התורה¹³, אעפ"כ קומט עס ניט צו ימי היו"ט עצמו, וואס דעמאלט איז עס א יו"ט-טאג

פון דעם „מחרת (יום) השבת“; אבער תורה שבע"פ איז מפרש אז „ממחרת השבת“ מיינט „ממחרת יו"ט“, און ווי חז"ל ברענגען דערויף כו"כ ראיות ולימודים¹⁴.

איז לכאורה תמוה¹⁵: וויבאלד תורה וויל מ'זאל אנהויבן ציילן ספירה ממחרת יו"ט (דפסח) — הלמאי זאגט תורה „ממחרת השבת“ (וואס גיט א מקום לטעות), און זאגט ניט מלכתחילה „ממחרת הפסח“¹⁶ (וכי"ב)?

ע"פ הנ"ל קען מען דאס מסביר זיין, ובהקדם: כשם ווי עס איז פאראן א חילוק פון „לכתחילה“ און „בדיעבד“ מצד דעם קיום האדם (אז ווען ער פאר-פעלט צו טאן א פרט (שאינו מעכב) איז ער מקיים די מצוה בדיעבד) — עד"ז איז דא (אמאל) א חילוק מצד דער מצוה עצמה, אז אין געוויסע מצבים איז די מצוה מיט מער שלימות, און ס'איז דא א מצב וואס די מצוה איז מלכתחילה אויט געשטעלט אין אן אופן, אז אין דעם מצב טוט מען די מצוה ניט בשלימות — עס פעלן דערביי אייניגע פרטים.

פון די דוגמאות הכי פשוטות לזה: בזמן שבית המקדש הי' קיים איז יום טוב פארבונדן מיט הקרבת קרבנות (קרבנות יו"ט של ציבור, און של יחיד — עולות

(11) מנחות שם, ב ואילך. תריכ אמור עה"פ.

(12) ראה גם לקוטי אמור לה, ד. שער האמונה רפטי"ו. רד"ה וספרתם תרס"ו.

(13) גם את"ל ש„ממחרת הפסח“ אפשר לפרש [ע"ד מסעי (לג, ג), וראה גם פ' אמור שם לפני' (כג, ה)] על ט"ז ניסן (כי „פסח“ הוא יום הקרבת הפסח, י"ד ניסן) — הוליל „ממחרת החג“ וכי"ב, ולא „ממחרת השבת“ שפירושו בכלל הוא יום השבת.

(*) ראה בארוכה המועדים בהלכה ע' רטו ואילך. ושי"נ.

(14) פסחים ה, ב.

(15) באופן קיצוני ביותר מצינו בניזר ובתענית את"ל שענינם שאסר עצמו בתגלחת או באכילה ובמילא הוי ניזר ותענית — ראה כללי התוהמיצ להרגצובי ערך תענית. — וביו"ט מפורש לכאורה בקרא דהייט מחייב קרבן. אבל אמחזיל (ירושלמי פסחים פ"ה ה"א — הובא בתוס' פסחים רפ"ד) דהקרבת קרבנו עושה היום יו"ט, אבל לכאורה אינו מה"ט. ואכ"מ.

(16) שו"ע אדה"ז תא"ח סתקכ"ט ס"ז.

ושכני' ביניהם", און מפרשים¹⁸ זיינען מבאר, אז דאס מיינט בזמן שסופרין ממחרת השבת כפשוטו, פון זונטאג אָן.

און דער מדרש גיט א סימן אויף דער קביעות ווען פסח פאלט אויס שבת¹⁹ — אז די משמרות "ישוע ושכני" האָבן ניט געטאָן קיין עבודה במקדש בין פסח לעצרת,

אז מען הויבט אָן ציילן ספירה במוצאי שבת ("ממחרת השבת" כפשוטו) — "אז הן השבתות תמימות כששת ימי בראשית . . ואם יבוא ישוע . . לא יהיו תמימות".

איז תמוה: דער חיוב (ענין) פון "תמימות" איז בכל שנה ושנה, ביי יעדער קביעות (וואָס דערפאר ווען שכן לספור שוב אינו מברך, ספירת העומר איז מבערב)²⁰ — פאָרוואָס זאָגט דער מדרש אז דער ענין פון "תמימות" איז דוקא ווען פסח איז חל בשבת?

נאָך מער: לכאורה גיט דאָס אָן אַרט צו דער שיטה פון די ביתוסים ח"ו — אז ספירה הויבט זיך אָן שטענדיק פון "מחרת יום השבת".

איז דער ביאור אין דעם: בזמן אָז מ'האָט "שבתות תמימות כששת ימי בראשית" איז דאָס "תמימות" בשלי-מות²¹. נאָר אַט די שלימות איז ניט מעכב בדיעבד²² — תמימות לעיכובא איז מ"ט יום —

(18) מתנות כהונה שם — בשם הרוקח (הל' שבועות סרציה"ה. — וראה הנסמן בסה"ש שם ע' 448).

(19) ועי' הפשט קשה סימנא (וכפרט כבנודיד — הדורש ביאור) למה לוי? וראה (בפנימיות הענין) לקו"ש שם (ע' 102) עי"פ פ"ה השמות ישוע ושכני.

(20) ראה מנחות סו, א (ועוד). שריע אדה"ז או"ח תפ"ט ס"ג.

(21) ראה בארובה לקו"ש שם (ע' 96 ואילך).

(22) להעיר עדי' מענין "כיפר ולא כיפר" (יומא ה, א. ושי"ג).

מיט דער גאנצער שלימות, בכל הפרטים.

ד. עדי' וועט זיין פארשטאנדיק בנוגע צו מצות ספירה:

דאָס וואָס תורה זאָגט, וספרתם לכם ממחרת השבת" — אע"פ אז די מצוה פון ספירה איז צו ציילן "ממחרת היום" — איז עס ווייל אין א קביעות ווען יו"ט פאלט אויס ביים השבת און מען הויבט אָן ציילן ספירה (אויך) "ממחרת (יום) השבת", איז דאָס לויט מחז"ל — א גרע-סערע שלימות אין ענין הספירה (כדלקמן סעיף ה בארובה).

דאָס הייסט, אָז די מצוה פון ספירה איז מלכתחילה געגעבן געוואָרן אין צוויי אופנים: די עצם מצוה פון ספירה (וואָס איז מעכב בדיעבד, און מוז זיין אין יעדער ספירה, אין וואָס פאר א קביעות עס זאל נאָר זיין) — איז צו ציילן "ממחרת היום"; און עס איז פאָראַן א קביעות (כשחל פסח ביים השבת) ווען די מצוה פון ספירה איז מיט מער שלימות.

און וואָס עס שטייט אין תורה שכבתב — "ממחרת השבת", ווייל דאָס איז די מצוה בכל שליומותה.

ה. די ראי' והסברה בזה וועט מען פארשטיין פון א מדרש תמוה אויפן פסוק, וספרתם לכם ממחרת השבת, וז"ל המדרש¹⁷:

"כתיב שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי (הן תמימות) בזמן שאין ישוע

(17) קהיר פ"א, ג. — עדי' הוא במנחות (סה, ב). אבל שם אפ"ל שריב"ז אמר כן להבייהוסי לדחותו בקש ולי' לא ס"ל (ראה לקו"ש ח"ב ע' 96 הערה 6). — וראה לקו"ש ח"ה"ש תנש"א הערה 11 (סה"ש תנש"א ח"א ע' 449 הערה 21).

„מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם“. ד.ה. עצרת איז פאַרבונדן מיט (דעם טאָג פון) קבלת התורה.

איז דער ביאור בזה: דער תוכן פון מצות ספירת העומר איז — די הכנה צו קבלת התורה. כמבואר אין ראשונים²⁹ (בשם המדרש), אז מצד דער גרויסער דערוואַרטונג און תשוקה פון אידן צו קבלת התורה, האָבן זיי (אַרויסגעצויגן) פון מצרים) געציילט — מיט וויפל טעג איז מאָן געוואָרן געענטער צו קבלת התורה. די מ״ט יום פון ספירה זיינען די הכנה צו מתן תורה (יום החמישים) [ובלשון החסידות³⁰: דורך דער ספירה פון מ״ט יום וועלכע זיינען כנגד די מ״ט שערי בינה, דערגרייכט מען צו יום החמישים — שער הנרין — וואָס דאָס איז דער ענין פון מתן תורה].

קומט אויס, אז אע״פּ אז דער ענין הספירה איז נקבע געוואָרן אין אן אופן אז דער יום החמישים מוז נישט אויספאלן אין דעם טאָג פון קבלת התורה נאָך-מער — ער קען זיין לפני קבלת התורה — פונדעסטוועגן, ווען עצרת (יום החמישים) פאלט יע אויס אין דעם טאָג פון קבלת התורה, איז דאָס (נישט נאָך אַ זאָך, אַ דבר צדדי, נאָר) אַ שלימות אין עצרת גופא [די שלימות פון יום החמישים איז — ווען דאָס איז דער טאָג פון קיבלתם עליכם עול תורה — מתן תורה].

און וויבאלד אַז עצרת בשלימותו איז ווען עס איז חל אין דעם טאָג פון קבלת

אָבער שלימות אין ענין התמימות איז ווען ס׳איז „תמימות כששת ימי בראשית“ (פסח שחל בשבת).

ו. ואם כנים הדברים — אַז תורה רעדט (אַמאָל) וועגן אַ מצוה ווי זי איז בשלימותה בכל הפרטים (אע״פּ אז נישט אלע זיינען מעכב בדיעבד) — גיט אויך אַ הסברה אין אַן ענין תמוה בנוגע צום סיום פון ספירת העומר — חג השבועות:

וועגן דער קביעות פון חג השבועות זאָגן חז״ל²³ „פעמים חמשה פעמים ששה פעמים שבעה“. דאָס הייסט, אַז חג השבועות מוז נישט אַלעמאָל זיין (בזמן) שמקדשין ע״פּ הרא״י²⁴ ביום מתן תורתנו (וואָס איז בששה²⁵ אַדער בשבעה²⁶ בסיון).

איז ידועה די תמ״ בזה²⁷: מען געפינט אַז חז״ל פאַרבינדן דעם טאָג פון שבועות מיטן טאָג פון מתן תורה, ווי ער זאָגט אין ירושלמי²⁸ אַז דער טעם וואָס ב״י די קרבנות פון עצרת שטייט נישט אין פסוק דער לשון „חטא“ (אַזוי ווי ב״י קרבנות פון די אַנדערע ימים טובים) איז

(23) ר״ה ה. ב.

(24) ראה שו״ע אדה״י א״ח סתצ״ד ס״א. לקמן הערה 28.

(25) שבת פו, ב. וש״י. שו״ע אדה״י שם.

(26) דעת ר״י שבת שם.

(27) ראה תו״ש יתרו (חט״ו) מילואים סליא (וש״י). ועוד.

(28) ר״ה פ״ד ה״ח. — גם בבבלי (פסחים סח, ב) נאמר שעצרת „יום שניתנה בו תורה הוא“. אבל ראה לקו״ש (ח״ה ע׳ 21 הערה 4) אשר: (א) דוקא ביירושלמי מבואר שהשייכות דעצרת למתן מקורה בתורה שבכתב. (ב) הא דבבלי אפ״ל שאינו מדבר בזמן שקובעין ע״פ הרא״י [ועוד אמירת „זמן מתן תורתנו“, שבזמן שהיו מקדשין ע״פ הרא״י וחל עצרת בחמשה לא היו אומרים זה (ראה שו״ע אדה״י שם. ובארכה לקו״ש ח״ג ע׳ 997)].

(29) ר״ן סוף פסחים. חינוך מצוה שו. ועוד (ראה לעיל ע׳ 114. וש״י).

(30) ראה לקראת במדבר י, ד. ועוד. לקו״ש ח״ג ע׳ 995 ואילך.

ענין פון יציאת מצרים איז א „פעולה נמשכת“³⁴, ווערט דערפאר א חיוב זכירת יצימ במשך כל השנה כולה. איז במילא פארשטאנדיק, אז די זכירה איז ניט מיט (אזא) שלימות ווי די זכירה פון ליל פסח.

ח. א מעין דוגמא להנ"ל (ניט בענין של מצוה) — געפינט מען אין א משנה, וואס בהשקפה ראשונה זעט זי אויס תמוהה ביותר:

עס שטייט אין משנה³⁵: „אלו הן הממונין שהיו במקדש“, און די משנה רעכנט אויס די נעמען פון די ממונים און אויף וואס פאר אן עבודה וענין אין מקדש איז יעדער פון זיי געווען ממונה („יוחנן בן פנחס על החותמות וכו'“).

[ווי מפרשים ברענגען³⁶ אין דעם צוויי פירושים: א) „כשרי כל דור ודור בא למנות.“ (ב) „מי שהי באותו הדור מנה מה שבדוריו“].

איז לכאורה תמוה: למאי נפק"מ צו אויסרעכענען אין משנה (שענינה — הלכה³⁷) די נעמען פון די ממונים בדורות שלפנים, (וע"ד לשון הש"ס³⁸) „מאי הוה הוה“?

וועט מען דאס פארשטיין לויט פ"ה הרע"ב³⁹, אז „הממונים הראשונים שנתמנו על כך כך הי' שמם, לפיכך נקראו הבאים אחריהם על שמם“.

התורה, דעריבער (זאגט דער ירושלמי) — שטייט ניט אין תורה שבכתב ביי עצרת דער לשון „חטא“.

ז. כשם ווי דאס איז בנוגע צו איין און דער זעלבער מצוה — עד"ז גע- פינט מען אין צוויי באזונדערע מצות וועלכע האבן א תוכן שוה, אז אין איין מצוה איז דער תוכן המצוה בשלימות, און ביי דער צווייטער מצוה איז דאס ניט בשלימות.

ולדוגמא — זכירת יציאת מצרים, וואס באשטייט פון צוויי (באזונדערע) מצות: דער חיוב לספר ביציאת מצרים בליל ט"ו בניסן⁴⁰, און דער חיוב זכירת יציאת מצרים במשך כל השנה כולה⁴¹.

דאע"פ אז ביידע האבן דעם זעלבן תוכן — זכירת יציאת מצרים, זיינען פאראן כו"כ חילוקים אין קיום המצוה: די זכירה במשך כל השנה כולה איז ניט מיט אלע פרטים און ניט אין אן אופן מודגש ווי דער חיוב זכירת יציאת מצרים בליל פסח⁴².

און דער טעם הדבר איז מובן בפשטות: דער זמן פון יציאת מצרים (כפשטות) איז בליל ט"ו בניסן, און דעריבער איז די זכירת יצי"מ בלילה זה אין אן אופן פון (תכלית ה)שלימות; משא"כ (דער חיוב) זכירת יצי"מ במשך כל השנה כולה איז גאר א תוצאה פון (דעם חיוב ב)ליל פסח: וויבאלד דער

(34) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 173 ואילך.

(35) שקלים רפ"ה.

(36) ריבבין (מירושלמי שקלים שם). וראה רע"ב ותו"ט שם ולקמן הערה 41.

(37) ראה פרש"י ד"ה הלכות סוטה כב, א. נדה בסופה. ועוד.

(38) יומא ה, ב. ועוד.

(39) בשם „רבתי“. וכ"ה בלקוטים מכת"י קדמוני שנדפסו במשניות הוצאת יכון ובוניו (וראה תקלין חדתי למשנה בירושלמי שם).

(31) ראה בפרטיות אנציקלופדי תלמודית ע' הגדה. ושו"נ.

(32) ראה בפרטיות שם ע' זכירת יציאת מצרים. ושו"נ.

(33) החילוקים בין זכירת יצי"מ בליל פסח לגבי החיוב דכל השנה — ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' טו; אנציקלופדי תלמודית ע' הגדה (ע' קצח). ושו"נ. וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 42 ואילך.

עס איז דא די שנה השביעית פון כלל ישראל, שנת השמיטה, און ס'איז פאראן די "שנה השביעית" פון א יחיד — די שנה השביעית למכירת עבד.

וויבאלד אז ביידע זיינען אן ענין פון "שביעית"⁴², איז פארשטאנדיק, אז ביידע האבן א צד השווה⁴³;

ובפרט בנדו"ד איז דאך דער יחיד א טייל פון כלל ישראל.

נאר דער חילוק צווישן זיי איז: ביי דער שנה השביעית פון כלל ישראל, איז דער תוכן פון "שבת לה" בשלימות, און דעריבער ברענגט זי מיט זיך די אלע הלכות פון שמיטה; משא"כ איז דער שנה השביעית פון א יחיד — איז בלויז א "מעין" פון דעם "שבת לה" פון שנת השמיטה, און דעריבער איז דאס בלויז אין זיין ארויסגיין "לחפשי חנם".

און דאס זאגט דער זהר "בהוא נייחא דארעא איצטריכו עבדי נייחא": אן עבד דארף ארויס גייען לחפשי בשביעית למכירה, ווייל ער איז א חלק פון כלל און ער האט (א "חלק" פון) "הוא נייחא דארעא" איז זיין שביעית למכירתו — א מעין פון דער שביעית פון כלל ישראל (וועלכע טוט אויף "נייחא דארעא").

ועפכ"ז קומט אויס א חידוש (וצ"ע וחיפוש בספרים): בשעת די שנה השביעית פון דעם עבד פאלט אויס אין שנת השמיטה, טוט אויף שמיטה ("נייחא

פארוואס האט מען אנגערופן "הבאים אחריהם על שמם"?

ו"ל הביאור בזה: יעדער נאמען דריקט אויס די תכונות וטבע פון דעם בעל השם, וכמאמר חז"ל⁴⁴ "ר' מאיר הוה דייק בשמא". ובענינו: דאס וואס מ'האט אויסגעקליבן די מענטשן צו זיין די ממונים אויף די ענינים מסויימים שבמקדש, איז ווייל די ענינים שבמקדש פאדערן מענטשן וועלכע האבן א טייל תכונות, און זיי זיינען נרמז "דייק בשמא", אין זייערע נעמען — און בכל דור ודור ווען מ'דארף ממנה זיין א נייעם ממונה אויף דעם ענין — דארף מען זוכן א מענטשן וועלכער איז ראוי האבן דעם נאמען.

אבער דערפון גופא וואס די ממונים שלאח"י האבן געהאט אן אנדער נאמען (נאר לאחרי שנתמנו האט מען זיי אנגע-רופן "על שמם" פון די ערשטע) — איז פארשטאנדיק, אז ביי זיי איז בלויז גע-ווען א "מעין" פון אט די תכונות, אבער ניט מיט דער שלימות ווי די ממונים וועלכע האבן מלכתחילה געהייסן מיט די נעמען.

ט. ווי גערעדט פריער בנוגע צו זכירת יציאת מצרים, איז עד"ז דער ביאור אין דברי הזהר בנוגע צו שנה השביעית:

40 יומא פג, ב. וראה באריכה (ע"ד הענין דמדרש שמות) תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) סי' א"י. ושל"נ.

41 ע"פ המבואר בפנים י"ל דמה שהביא הרע"ב בשם רבותיו (שכולם נקראו על שם הראשונים כו') אינו פירוש שני, כ"א תוס' ביאור על הפירוש שכתב לפניו שמונה החסידים והכשרים שבכל דור ודור (וכה"פ) בפני משה לירושלמי שם. ומתורצות עפ"י קושיות התייט על פי הרע"ב. וק"ל.

(*) אג"ק כ"ק אדמו"ר [שליט"א] ח"א ס"ע רפח ואי"ק. המ"ל.

42 ע"ד מחזיל בגאולה, דכל הגאולות — שם גאולה עלה" (רשי' ד"ה אתחלתא — מגילה יז, ב).

43 ובפרט עפ"משי"כ (ראה רמב"ן ובחי' משפטים שם) דטעם חירות עבד בשביעית שלו הוא ג"כ שבת בראשית — וראה גם במקומות שצויינו בתורש דלעיל הערה 5. וראה סהמ"צ להצ"צ מצות עבד עברי בטופה, שמפרש, ובשביעית יצא לחפשי חנם" על אלה השביעי. ועייג"כ רמ"ז לזהר שם.

דארעא", אז זיין ארויסגיין לחפשי ("עבדי נייחא") זאל זיין ב(תכלית ה)שלימות⁴⁴. וצ"ע למאי נפק"מ. ואכ"מ.

ועפ"ז יומתק וואס דער זוהר זאגט באופן סתמי „בההוא נייחא דארעא איצטריכו עבדי נייחא", פון וועלכן ס'איז משמע אז דער זהר רעדט וועגן שנת

השמיטה כפשוטה — ווייל דער זהר בריינגט דא דעם פאל פון „ובשביעית יצא לחפשי חנם" ווי ער איז בשלימותו

[ע"ד הנ"ל (סעיף ד) אז תורה זאגט „וספרתם לכם ממחרת השבת" דער פאר וואס דאס איז דער פאל ווען די מצוה פון ספירה איז בשלימותה],

וואס דאס איז ווען שביעית למכירה (פון דעם עבד) איז אין א שנת השמיטה — „בההוא נייחא דארעא".

(משיחות י"א ניסן (והתועדויות
שלחצ"ז) תש"מ, חגה"ש תשמ"א)

44) ע"ד הנ"ל בספה"ע (סעיף ה) דתמימות הן כשפסח חל בשבת; ובחג"ש (כנ"ל סעיף ו) דכאשר עצרת חל בששה בסיון (יום מ"ת) ישנה שלימות בענין העצרת גופא.

בהר ב

אונזער סדרה איז ער יע מקדים „אם
הוא נמכר“?

דער פלא איז נאך גרעסער: דער
מקור פון מאמר ר"ש וואס רש"י
ברענגט בפרשתנו איז אין גמרא¹, און
דארטן ברענגט זיך אַז ר"ש האט אויך
גע'דרש'נט דעם פסוק פון משפטים
„ויצאה אשתו עמו“ אין דעם זעלבן
סגנון — „א"ר שמעון אם הוא נמכר
אשתו מי נמכרה מכאן שרבו חייב כו“
— און פונדעסטוועגן, איז דארטן רש"י
ניט מעתיק דעם לשון פון מאמר ר"ש
(„אם הוא נמכר כו“), נאָר ער ברענגט
(פון מכילתא) „וכי מי הכניסה שתצא“
און בנדו"ד ברענגט ער דעם לשון פון
ר"ש?

נאָך מער: אויך וואס רש"י ברענגט די
ווערטער „בניו מי מכרן“ איז ניט פאַר-
שטאַנדיק: אין תו"כ דאָ ברענגט זיך
לכתחילה דער לימוד פון פסוק — „רבו
חייב במזונות . . בניו“, אַז דער הקדמת
השאלה „בניו מי מכרן“; האט דאָך
רש"י — וואס דרכו בפירושו איז (ניט צו
מקדים זיין די שאלה אין פסוק און דער-
נאָך געבן דעם תירוץ, נאָר) צו זאָגן
לכתחילה (בלוין) דעם פירוש אין פסוק
— אַוודאי געדאַרפט אַנהויבן מיט'ן
פירוש: „מכאן שרבו חייב במזונות בניו“,
ניט צו מקדים זיין די שאלה „בניו מי
מכרן“.

(3) קידושין שם.

(4) עה"פ (בשניני לשון. וראה לקמן הערה 27).

(5) פרשתנו עה"פ.

(6) להעיר ג"כ מפרש"י לקמן (כה, נד) —
בדפוסים לפנינו הוא בחצאי עיגול (וליתא בדפוס א'
וב' דרש"י ובכת"י רש"י שתח"י) — בנמכר לעכ"ם.

אבל שם י"ל דסמך על פירוש כאן.

(7) וזה שהביא רש"י במשפטים גם השאלה, וכי

א. אין היינטיקער סדרה זאָגט די
תורה, אַז אַ איד וואָס האָט זיך פאַר-
קויפט אַלס עבד צו אַ צווייטן אידן, איז
ווען עס קומט „שנת היובל“ — „ויצא
מעמך הוא ובניו עמו“¹.

שטעלט זיך רש"י אויף „הוא ובניו
עמו“ און איז מפרש: אמר רבי שמעון
אם הוא נמכר בניו מי מכרן אלא מכאן
שרבו חייב במזונות בניו.

דאַרף מען פאַרשטיין: די שאלה אין
פסוק איז דאָך בלויז „בניו מי מכרן“ —
היינט וואָס זאָגט רש"י אויך די הקדמה
„אם הוא נמכר“?

(אע"פ אַז דאָס איז דער לשון פון
ר"ש² — איז אַבער (ווי גערעדט כמה
פעמים) ניט ענינו פון רש"י בפירושו
עה"ת צו מעתיק זיין דרשות רז"ל
בלשונן, און דערפאַר איז ער אַפט-מאַל
משנה (ופשיטא — משמיט ומקצר) פון
לשון רז"ל — בהתאם צו פירוש הכתוב
ע"פ פשוטו של מקרא).

די תמ' אין דעם איז נאָך שטאַרקער:
אין דער פרשה פון עבד עברי אין פ'
משפטים שטייט³ „אם בעל אשה הוא
ויצאה אשתו עמו“ און רש"י איז מפרש:
„ויצאה אשתו עמו — וכי מי הכניסה
שתצא אלא מגיד הכתוב שהקונה כו“
חייב במזונות כו“.

זעט מען דאָרט, אַז רש"י זאָגט טאַקע
ניט די הקדמה „אם הוא נמכר“, נאָר ער
פרעגט גלייך אויף „אשתו“ — „וכי מי
הכניסה כו“; היינט פאַרוואָס דאָ אין

(1) פרשתנו כה, מא.

(2) קידושין כב, א. — וגם שם קשה כנ"ל בפנים.

(3) כא, ג.